

2022-12-15

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer M2022-01829

Remissvar: Näringslivets klimatomställning

Swedisol, branschorganisationen för svenska producenter av mineralullsisolering, tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på rapporten "Näringslivets klimatomställning, PM 2022:10" med tillhörande förslag och underlag.

Nedan följer våra kommentarer på förslagen vi har synpunkter på. Övriga förslag avstår vi från att kommentera.

SAMMANFATTNING

Den svenska och europeiska mineralullsindustrin har ett stort engagemang i klimatomställningen och inom hållbarhetsområdet. Vi vill se konkreta och resultatorienterade förslag som leder till en handlingskraftig klimatpolitik som resulterar i att Sveriges och EU:s klimatmål nås och som ger näringslivet förutsägbara, långsiktiga och ambitiösa spelregler.

Swedisol anser inte att rapporten "Näringslivets klimatomställning" innehåller förslag och rekommendationer som kommer ge näringslivet tillräcklig kraft att under de kommande fyra åren driva på klimatomställningen så vi når Sveriges och EU:s klimatmål.

Vi anser att följande insatser bör prioriteras:

- Främja energieffektivisering och underhåll för att säkerställa låg energianvändning och god komfort i befintliga byggnader.
- Skärp kraven på energiprestanda vid nybyggnation
- Inför ambitiösa, långsiktiga, förutsägbara klimatkrav vid ny- och ombyggnation baserade på klimatutsläpp från hela livscykeln.
- Stöd byggmaterialindustrins klimatomställning genom att säkerställa god tillgång på fossilfri energi och öka tempot i tillståndsprocesserna för omställning av svensk industriproduktion.
- Låt offentliga upphandlingar vara drivande i omställningen och säkerställ att funktionsbaserade krav på klimatprestanda under hela livscykeln ställs och följs upp.

BAKGRUND

Bygg- och fastighetssektorn står för en femtedel av Sveriges territoriella klimatutsläpp och kring en tredjedel av samhällets energianvändning när verksamhetsenergin inkluderas. Bygg- och fastighetssektorn har ett stort ansvar för de totala utsläppen, men också ett stort engagemang för att vara en del av lösningen.

Sektorn är komplex och har långa värdekedjor med många inblandade aktörer och branscher. De direkta klimatutsläppen (scope 1 och 2) kan kopplas till energianvändningen i byggprocessen och byggnadens energianvändning. Dessa utsläpp är mindre än utsläppen från byggprodukterna (scope 3) som byggmaterialproducenterna ansvarar för att reducera. Swedisols medlemsföretag satsar därmed offensivt på att minska sin klimatpåverkan.

Det är nu avgörande att även bygg- och fastighetssektorn ställer om och efterfrågar produkter som minskar byggnadens totala utsläpp och därmed skapar förutsättningar för att Sveriges målsättningar på klimatområdet ska nås.

2018 undertecknades bygg- och anläggningssektorns färdplan för fossilfri konkurrenskraft 2045. Delmålen är minskning av utsläppen senast 2025 och 50 procents utsläppsminskning till 2030. Totalt har 170 aktörer undertecknat färdplanen, Swedisol är en av de. Swedisol har även en egen färdplan som speglar sektorns ambitionsnivå. Färdplanen är en viktig motor i branschens klimatomställning, då den samlar stora delar av värdekedjan och visar på sektorns stora engagemang.

Nedan följer Swedisols generella synpunkter följt av specifika synpunkter på förslagen i rapporten "Näringslivets klimatomställning".

GENERELLA SYNPUNKTER

Näringslivet är tydligt med sin plan för att ställa om, och med att omställningen är en förutsättning för att vara konkurrenskraftig på morgondagens marknad. Näringslivet är också tydligt med att omställningen är möjlig men att den förutsätter att beslut och lagstiftning på nationell nivå går i takt med näringslivets ambitioner och stödjer företagens likväl som konsumenternas klimatomställning.

Vi anser inte att rapporten "Näringslivets klimatomställning" innehåller förslag och rekommendationer som kommer att ge tillräcklig kraft och förutsättningar för näringslivet att driva på klimatomställningen de kommande fyra åren.

- Rapporten adresserar inte tydligt de stora **huvudutmaningar** som skyndsamt behöver åtgärdas för att vi ska nå klimatmålen. Några av de viktiga prioriterade åtgärderna som saknas är:
 - Utveckla en långsiktig, blocköverskridande **energiöverenskommelse** för att skapa den stabilitet som är en förutsättning för offensiva näringslivssatsningar inom klimatområdet. En viktig utgångspunkt bör vara EU:s princip "**Energieffektivisering Först**" där energieffektivisering betraktas som en energikälla. En annan central komponent är **stöd och undanröjande av hinder för alla fossilfria energislag** samt satsningar på utbyggd överföringskapacitet.
 - Effektivisera **tillståndsprocesserna** så de tar häften så lång tid som idag. Flera av Miljöprövningsutredningens och Klimaträttsutredningens förslag bör genomföras omgående. Exempelvis behöver klimatfrågan skrivas in i miljöbalkens portalparagraf och länsstyrelsens bedömning av riksintressen och målkonflikter behöver samordnas.
 - Tydligare satsningar på **god kompetensförsörjning** genom att förstärka utbildningssystemet baserat på klimatomställningens och arbetsmarknadens behov. Staten behöver satsa på utveckling av resursintensiva utbildningar som ingenjörsutbildningar och vissa yrkesutbildningar som komplement till förslag 43 om att bibehålla kompetens och attrahera utländsk kompetens.
 - Bredda och utöka stödet i **Klimat- och Industrielivet** som stödjer en omställning till fossilfri produktion respektive användning av ny teknik som minskar klimatpåverkan, så de inkluderar även energieffektiviseringsåtgärder, alternativt förnya Energisteget.
- En rad åtgärder är önskvärda och möjliga att **implementera per omgående**. Det behöver ske om vi ska nå klimatmålen. Ändå består en stor del av förslagen av utredningar, vilket innebär att önskvärda sakpolitiska förändringar inte kommer genomföras i närtid.
- Rapporten beskriver att Sveriges klimatpolitik baseras på internationella avtal och åtaganden, inte minst inom EU. Det stämmer till del, och Swedisol instämmer med att svensk klimatpolitik behöver harmoniera med EU. Dock finns stort utrymme för den svenska regeringen i att välja hur direktivet ska tolkas, implementeras och följs upp. Detta manöverutrymme och möjligheten att **vara en föregångare** tillvaratas inte i rapportens rekommendationer.

- Valet av sektorer i rapporten ger en delvis skev bild av inom vilka områden insatser behöver genomföras. Relevansen för den nationella omställningen skiljer sig kraftigt mellan valda sektorer och deras nationella klimatpåverkan beskrivs på olika sätt utifrån olika källor och metoder. Det medför att underlaget blir **otydligt** och det blir svårt att ur mottagarperspektiv att utröna vad som är stort och smått, och vad som behöver prioriteras framför annat.

Flera av förslagen har en **bred relevans men avgränsas snävt**, exempelvis förslag 19 om en nationell infrastruktur för materialåtervinning som begränsas till plast, förslag 30 om kommande byggproduktlagstiftning som också endast kopplas till plast eller förslag 42 om ökade upphandlingskrav, dock enkom för arbetsmaskiner, trots att ökade krav bör ställas vid upphandling av en lång rad produkter.

- Svenska näringslivsaktörer har i samverkan med Fossilfritt Sverige tagit fram 22 färdplaner för fossilfri konkurrenskraft. I Fossilfritt Sveriges uppföljningsrapporter ([2022](#), [2021](#)) finns ett antal politiska förslag som syftar till att öka tempot i klimatomställningen. Förslagen bör utvärderas systematiskt för att fastställa vilka som ska ingå i den nya klimatpolitiska handlingsplanen.

FÖRSLAG I RAPPORTEN NÄRINGSLIVETS KLIMATOMSTÄLLNING

Förslag 1: Utred ett tvådelat ersättningsystem vid etablering av ny kraft

För att ersätta den fossila energi som används av industrin och transportsektorn krävs ett betydande tillskott förnybar energi som fossilfri el och bioenergi. Tillgången till förnybar energi och elkraft till låg kostnad är central för industrins konkurrenskraft och långsiktiga överlevnad. Vi är därmed **positiva** till en utredning av om ifall acceptansen för nyetablering av fossilfri och förnybar energiproduktion kan öka om ett tvådelat ersättningssystem införs, där en andel av kraftanläggningars vinst går till det civila lokalsamhället och där fastighetsskatten för kraftanläggningen överförs från staten till kommunen.

Förslag 2: Utred styrmedel som underlättar användning av spillvärme

Då tillgången på fossilfri energi är begränsad, krävs det att vi använder energin effektivt. Enligt principen "Energy efficiency first" bör spillvärme tillvaratas i så hög utsträckning som möjligt för att minska behovet av annan energiproduktion. Vi är därmed **positiva** till förslaget att lämplig myndighet ges i uppdrag att utreda hur man bäst undanröjer hinder för att spillvärme från anläggningar med stor energianvändning tas tillvara.

Förslag 13: Utred investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader

Swedisol är **positiva** till att ett investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader skyndsamt utreds vidare, med utgångspunkt i de utvärderingar och utredningar som tidigare utförts. Utformningen av stödet bör utgå från kostnadseffektivitet, så stöd ges för samhällsekonomiskt lönsamma åtgärder.

Enligt den nyligen genomförda studie som Ea Energy Analyses utfört på uppdrag av [Energiforsk](#) så är energieffektivisering det i särklass snabbaste sättet att få ner elpriserna i Europa och södra Sverige.

Enligt SCB utgör det befintliga beståndet 96 procent av svenska byggnader. Energieffektivisering av befintliga fastigheter är därmed högsta prioritet.

I [studien Grön Logik](#) konstateras att det till år 2045 skulle kunna frigöras 53 TWh energi per år genom att genomföra samhällsekonomiskt lönsamma energieffektiviseringsåtgärder i byggnader. Det motsvarar mer än hälften av de totalt 77 TWh energi som enligt Energimyndigheten idag används till uppvärmning och tappvarmvatten i bostäder och lokaler. Den minskade energianvändningen skulle resultera i ett ekonomiskt nettoöverskott på 867 miljarder kronor. En komplementär [studie](#) av isolering av ventilations- och värmesystem ger ett samhällsekonomiskt tillskott på ytterligare 100 miljarder kronor.

Ett annat värde med energieffektivisering av byggnader är att effektopparna minskas. Samtidigt reduceras klimatbelastningen under de tider på året då efterfrågan är som störst och då energimixen har som högst klimatbelastning eftersom reservkraft sätts in.

Trots detta genomförs inte energirenovering i den utsträckning som skulle önskas, varför starkare incitament behövs för att uppnå de klimatvinster som energieffektivisering av det befintliga beståndet skulle leda till.

Styrmedel som stimulerar energieffektivisering behövs i alla byggnadstyper. Besparingspotentialen är störst i småhus och flerbostadshus, men styrmedel som stimulerar energieffektivisering i lokaler bör också införas.

För att ge önskad effekt behöver ett energieffektiviseringsstöd:

- vara långsiktigt och förutsägbart
- utformas på ett administrativt enkelt sätt för både kunder och företag
- innefatta byggnadstekniska åtgärder som långsiktigt minskar byggnadens energianvändning likvärdigt som elberoendet
- till del utformas som ett grönt ROT-avdrag som kan nyttjas av både privatpersoner och bostadsrättsföreningar
- vara progressivt så större besparingsinsatser får ett större stöd i enlighet med [totalprojekt metoden](#) som utvecklats av Energimyndighetens beställargrupper. Även ett kumulativt ROT-avdrag skulle bidra till detta, exempelvis skulle tre års ROT-avdrag kunna användas till energirenoveringsprojekt för att understödja en ökad kostnadseffektivitet så exempelvis tilläggsisolering av klimatskalet kan genomföras samtidigt som ett fönsterbyte och installation av ett ventilationssystem som säkerställer god inomhusmiljö

Stödet bör kompletteras med:

- Krav på att energideklarationen ska innehålla förslag på åtgärder, kostnadsindikationer och generell information om finansieringsmöjligheter för energieffektivisering.
- Krav på komfortmätning vid den obligatoriska ventilationskontrollen (OVK). Om komforten är undermålig presenteras förslag på energieffektiviseringsåtgärder, en kostnadsskattning och generell information om finansieringsmöjligheter för energieffektivisering.
- Vid större ombyggnationer bör genomförande av en energieffektiviseringsutredning vara ett krav för att få bygglov. Utredningen ska innehålla förslag på åtgärder, kostnadsindikationer och generell information om finansieringsmöjligheter för energieffektivisering. Offentliga medel skulle kunna bidra till finansiering av utredningen.

Förslag 14: Utred institutionella hinder för klimateffektivt nyttjande av befintligt byggbestånd

En viktig pusselbit för att energirenovera och underhålla det befintliga byggnadsbeståndet är att det finns en rimlig grad av rörlighet på marknaden, då nya ägare investerar mer i sina bostäder. Därmed ser Swedisol positivt på förslaget att utreda inlåsnings effekter och ett klimateffektivt nyttjande av befintligt bostadsbestånd.

Komplettering till förslag 13 + 14:

För att få kraft i bygg- och fastighetssektorns klimatomställning behöver rapporten "Näringslivets klimatomställning" kompletteras med förslag som omfattar sektorns utsläpp ur ett livscykelperspektiv.

- **Uppdatera snarast Boverkets klimatdeklarationer** så de redan 2025 innehåller nationella gränsvärden som baseras på klimatpåverkan under [hela byggnadens livscykel](#) enligt vedertagen standard [EN15804+A2 2019](#). Idag ger klimatdeklarationerna en missvisande bild då klimat-

utsläppen i drift och i livscykelns slutskede exkluderas. Utgå från Boverkets förslag, säkerställ att utvecklingen av gränsvärden är förutsägbar och transparent och att tillsyn av kraven prioriteras.

- **Skarp nybyggnadskravet på energianvändning** så kravet säkerställer låg energianvändning och god komfort som motsvarar de väl beprövade lösningar finns på marknaden (se [här](#)).
- **Utred behovet av stöd till energieffektivisering och renovering kopplat till MEPS** (EU:s Minimum Energy Performance Directive) i byggnader där energianvändningen är störst. Stödet bör riktas till resurssvaga bostadsägare och fastighetsägare i områden med låga fastighetsvärden.
- Utveckla krav på demontering och sortering av material vid rivning för att möjliggöra för näringslivet att utveckla sina processer för återvinning i enlighet med [det krav som nyligen införts i Norge](#).

Förslag 17: Utred hur pågående ambitionshöjning i EU på området cirkulär ekonomi kan bidra till näringslivets klimatomställning

Swedisol är **positiva** till förslaget att utreda hur pågående utveckling av EU:s regelverk under ”Strategin för cirkulär ekonomi” på bästa sätt kan utformas och tillämpas för att tjäna näringslivets klimatomställning. Det är av största vikt att näringslivet involveras i utredningen.

En central utgångspunkt för att utvecklingen av den cirkulära ekonomin inom näringslivet ska fortgå, är goda marknadsförutsättningar och att minskad miljö- och klimatpåverkan går hand i hand med ökad konkurrenskraft. Cirkulära material, produkter och tjänster behöver vara lönsamma och konkurrenskraftiga. Detta behöver vara i fokus i policyutvecklingen och i politiska beslut framöver.

Huvudprincipen behöver vara förebyggande av avfall genom att säkerställa att material och produkter har en så lång funktionell livslängd som möjligt och används så länge som möjligt samt att spill minimeras. Vissa produkter har som syfte att minska energianvändningen och förlänga livslängden på andra produkter. De bidrar därmed till ökad hållbarhetsprestanda, exempelvis genom att öka byggnadens brandskydd och brandsäkerhet. Det är viktigt att optimera ur ett livscykelperspektiv och att se till helheten och inte endast till de ingående delarna. För att inte riskera att suboptimera ur ett livscykelperspektiv är det viktigt att återbruk åtföljs av krav på funktion och prestanda.

Dagens avfallsdefinition hämmar den cirkulära ekonomin genom att den i dagsläget inte gör skillnad på det som verkligen är avfall och sådant som har ett potentiellt fortsatt värde. Att dessa material och produkter klassas som avfall och lyder under avfallslagstiftningen komplicerar hanteringen och möjligheten till cirkularitet, eftersom ett antal regleringar träder in då ett material eller en produkt klassas som avfall. Definitionen av avfall behöver därför snävas in, alternativt kan ett antal material och produkter efter användning klassas som ”resurser”.

Förslag 19: Utred miljö- och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning

Swedisol är **positiva** till förslaget att utreda utveckling av en nationell infrastruktur för materialåtervinning. En av utmaningarna för företag inom byggmaterialindustrin är att det saknas ekonomiska förutsättningar och affärsmodeller för att återfå material till de aktörer som kan återvinna det. Ibland är även renheten en viktig aspekt för att möjliggöra materialåtervinning. En väl fungerande infrastruktur är därmed en förutsättning för att öka andelen material som återvinns. Behovet av att etablera en nationell respektive EU-baserad infrastruktur för återvinning av olika material gäller fler materialslag än plast, varför **analysen borde utvidgas för att inkludera även andra materialslag**.

Förslag 26: Säkerställ långsiktiga mål för EU ETS efter 2030

Bland företagen finns en stark vilja att ställa om, men då det i många fall handlar om stora investeringar är det helt avgörande att de politiska villkoren är förutsägbara och långsiktiga. Vi är därför **positiva** till förslaget att Sverige verkar för att EU-kommissionen, i samband med att de föreslår nya

mål för 2040 även ska föreslå mål för EU ETS för hela perioden fram till 2050, och att EU bör fatta beslut om sådana mål senast 2025.

Förslag 30: Verka för att förslag rörande byggprodukters innehåll finns med i slutgiltig lagstiftning och får en användbar utformning

Swedisol är **positiva** till förslaget att Sverige i EU-förhandlingar av Byggproduktförordningen CPR och tillhörande delegerade akter verkar för att förslaget om information om byggprodukter finns med i slutgiltig lagstiftning och blir användbart utformad. Vi är i stort positiva till EU kommissionens förslag på digitala produktpass. Förslag handlar om plast men är lika relevant för att utformningen av CPR och tillhörande delegerade akter understödjer cirkulära flöden för alla materialslag.

När det gäller krav på innehåll i byggprodukter har vi i Sverige jobbat med detta under lång tid och har därför stor erfarenhet att bidra med inom EU-samarbetet. Vi har bland annat noterat att kraven i de tekniska granskningskriterierna till taxonomin som avser innehåll inte inkluderar några haltgränser, vilket i praktiken gör dem omöjliga att verifiera och följa upp eftersom information om innehåll baseras på kemikalielagstiftningen, vilket vi också har påtalat i samband med att dessa kriterier var ute på remiss. Det är således angeläget att kraven avseende innehåll i CPR utformas så att de baseras på den information som är tillgänglig i försörjningskedjan, så att de blir möjliga att verifiera och följa upp. Annars är risken stor att leverantörer med mindre kunskap om innehållet i sina produkter gynnas framför de som har bättre kunskap om sina produkters innehåll.

Förslag 31: Se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik

Swedisol anser att det är positivt att vi har ambitiösa nationella klimatmål och att Sverige kan vara ett internationellt föredöme i klimatarbetet. Vi behöver värna de svenska klimatmålen, ambitionen att framtidssäkra ekonomin genom att svenskt näringsliv är en global föregångare på klimatområdet.

Svenska företag skapar klimatnytta även utanför Sveriges gränser genom export av material och produkter som är tillverkade med en lägre klimatpåverkan än vad motsvarande material och produkter tillverkade i andra länder har, och som trängs undan av den svenska exporten. På det sättet är Sverige med och leder den gröna omställningen. Det är något vi ska vara stolta över och som vi anser är värt att skapa de allra bästa förutsättningarna för så att svenska företag kan fortsätta ligga i framkant utan att det påverkar deras konkurrenskraft negativt.

Det som verkligen skadar den svenska konkurrenskraften är ryckiga spelregler. Bland företagen finns en stark vilja att ställa om, men eftersom det i många fall handlar om stora investeringar är det helt avgörande att det finns förutsägbarhet och långsiktighet från politikens sida.

Förslag 35: Samordning inom Regeringskansliet för bättre effekt av olika initiativ

Vi är **positiva** till en ökad samordning inom Regeringskansliet av regeringsuppdrag, stödsystem och olika initiativ riktade mot myndigheter, näringsliv och finansmarknaden, för att skapa en ökad tydlighet kring mål och medel. Om förslaget, utöver en ökad tydlighet, även resulterar i nya/förbättrade stödsystem som möjliggör klimatinvesteringar och därmed bidrar till näringslivets klimatomställning är det mycket positivt.

Förslag 39: Gör statliga åtaganden långsiktigt bindande

Långsiktiga spelregler är en förutsättning för näringslivets klimatomställning. Vi är därför **positiva** till förslaget att inom demokratins spelregler, t ex genom breda politiska överenskommelser, säkerställa att statliga stöd, bidrag och subventioner så långt som möjligt baseras på bindande åtaganden.

Förslag 43: Ta fram en nationell strategi för att attrahera och behålla internationella och inhemska talanger

Att Sverige kan attrahera och behålla internationella och inhemska talanger är mycket viktigt och vi är således **positiva** till förslaget. Vi vill i sammanhanget också poängtera att alla kategorier av kompetenser behövs, även personer med yrkeskunskap/hantverksskicklighet.

Förslag 46: Tillämpa verktyg för att uppskatta utsläpp från markexploatering i tillståndsprocesser

Swedisol är **positiva** till framtagning av mer kunskap om växthusgasutsläpp vid markexploatering. Även biodiversitet och andra hållbarhetsvärden än klimatpåverkan bör beaktas.

Frågor om detta remissvar besvaras av Swedisols vd, kontaktuppgifter nedan.

Bästa hälsningar,

Veronica Koutny Sochman

VD, Swedisol

veronica.sochman@swedisol.se

070-176 14 01

Branschorganisationen för God Isolering

Swedisol är en branschorganisation för god isolering där medlemmarna är företag som marknadsför och säljer mineralullsisolering i Sverige. Swedisol arbetar för hållbart byggande och god isolering som ger effektivare energianvändning, säkrare byggnader och bidrar till bättre inomhusmiljö och hälsa. Mineralullsbranschen i Sverige omsätter ca 3,2 miljarder kr